

Stadspredikanten, buurtdominees, ecclesiologie

Presentatie studiedag 'Een bloeiende stad', 29 jan. 2025

Wie zijn wij?

- Het **Arminius Instituut**
- wetenschappelijke instelling van de Remonstranten
- Verbonden aan FRT/VU

Onze
voorlopige
definitie

WAT ZIJN STADSPREDIKANTEN?

- Predikanten die in plaats van een eigen gemeente te bedienen, de culturele, sociale en spirituele presentie van de kerk in de stad belichamen en organiseren.

Een nieuwe theologische professional?

gemeentepredikanten

geestelijk verzorgers

... een derde categorie
theologische professionals in
opkomst?

Hoe aangeduid?

stadspredikant

city pastor

buurtdominee

city chaplain (FPTR)

stadsdominee

soms ook: pionier
(PKN)

Diversiteit / termen
kunnen verwijzen
naar verschillende
typen praktijken

Loslopende hond, of ...

Vrijdag 21 april 2017 voorjaarsconferentie
[Vereniging Beraad Grote Steden in de
Protestantse Kerk in Nederland](#)

“De stadsdominee: reddende
engel of loslopende hond?”

Een stadsdominee in 2024:

“De stad verrassen met de kerk, en
de kerk verrassen met de stad”

Ons onderzoek naar stadspredikantschap (2024)

- Doel: de 'geleefde ecclesiologie' van deze nieuwe predikantsfunctie beschrijven

Ons onderzoek naar stadspredikantschap (2024)

- Hoe?

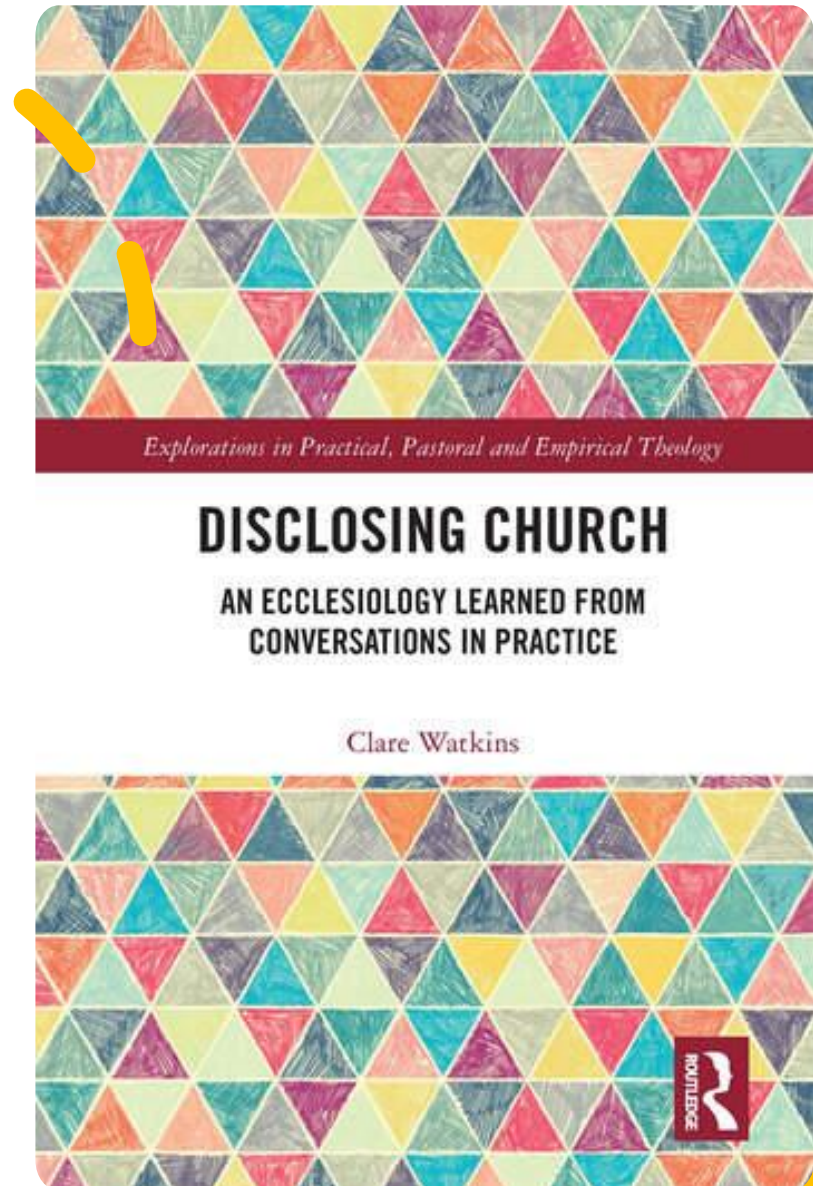
Visie op wat de kerk is 'vinden' vanuit
onderzoek praktijken stadspredikanten

- interviews
- participerende observaties
- werkdocumenten

11 (van de ruim 20) Nederlandse
stadspredikanten en buurtdominees
deden mee

Theorie

- Ecclesiologie gebaseerd op 'disclosure' vanuit praktijken (Clare Watkins)
 - 'Theological Action Research' van aantal projecten op de rand van kerk en samenleving
- Pete Ward, Liquid church/ecclesiology; vgl. Kees de Groot

Beoogd
resultaat

- Artikel:
A flourishing city: The postsecular lived ecclesiology of Dutch city and neighbourhood pastors
- Spin off: Opleidingsmogelijkheden
- Samenwerking FPTR Brussel

Bevindingen

Stadspredikanten werken

- aan **'establishing connections'**
- met **'communities'** (light/fluid of meer duurzaam)
- met **'contextualised urban liturgies'**

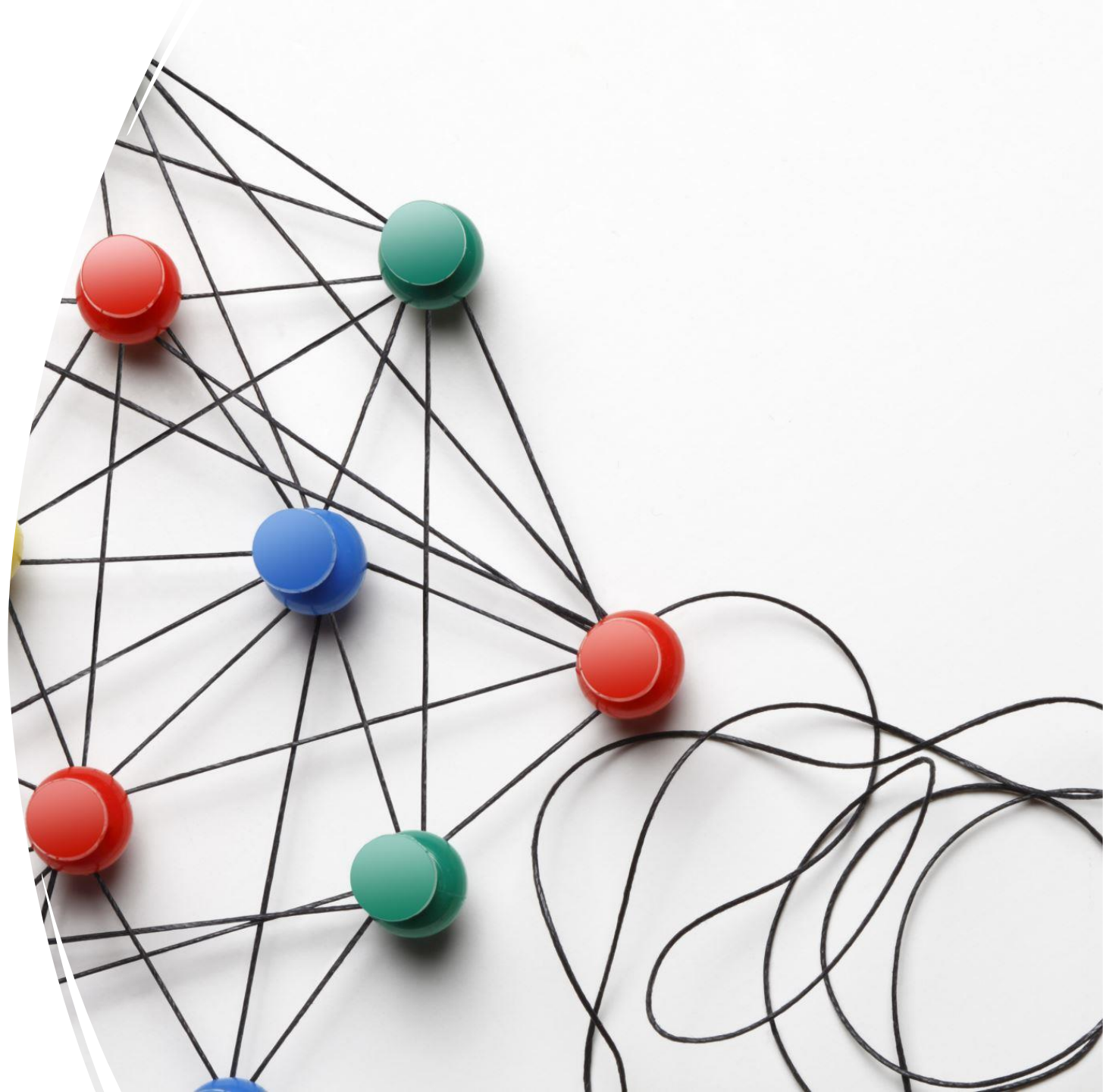

Establishing connections

- Verbindingen tussen
 - Overheid en kerk
 - Kunstenaars en kerk
 - Academie en kerk
 - Maatschappelijke bewegingen en kerk
 - Stedelijke bevolking en kerk

Waar mogelijk tevens

- Interreligieus verbindend

A network diagram on the left side of the slide. It features several colored nodes (green, blue, red) connected by black lines, representing a complex web of relationships. The nodes are arranged in a roughly circular pattern, with lines connecting them in various directions, some straight and some curved. The background is white with a subtle grey shadow effect.

Een voorbeeld: de slavernijgeschiedenis van kerk en stad

- ‘Stadsgesprek’ stadspredikant rond slavernijherdenking
- Connectie slavernij-onderzoekers
- Samenwerking met maatschappelijke bewegingen, stedelijke overheid
- Een dubbelexpositie (in een kerk met een evident slavernij-verleden)

Communities of various kinds

Activiteiten van stadspredikanten brengen mensen samen. Het *soort* community dat ontstaat, verschilt.

- Lichte, tijdelijke gemeenschappen ('fluid', Watkins)
 - Motorrijders- en liefhebbers
 - Een interreligieus gezelschap bij een herdenkingsplechtigheid
 - Queer evenement met 300 bezoekers rond een roze opblaaskerk op het stadsplein
 - Een Whatsapp-groep van 600 mensen samen 'op weg naar Pasen'
 - Een literaire Bijbelleesgroep in de alternatieve boekhandel

Communities of various kinds

Meer duurzame, zij het (nog steeds) open gemeenschappen, kleinschalig of groter

- Een netwerk van communities in een nieuwe forensenstad
- Een buurtkerk 'open voor iedereen in de buurt'
- 'Zalige zondag' in het buurthuis

Term en taak: m.n. de 'buurtdominees' streven naar zulke communities, 'stadspredikanten' niet of veel minder

Contextualised urban liturgies

-
- Veel liturgie in het werk van stadspastores
 - Klassieke liturgie bij een enkele monumentale kerk
 - Aangepaste liturgie naar context
 - Model sportschool
 - Avondmaalsritueel in het buurthuis
 - Witte Donderdag-maaltijd voor niet-kerkmensen i.c.m. event gospelcursus
 - Interactieve liturgie met volksliederen en popsongs

An aerial night view of a city intersection. The scene is illuminated by streetlights, showing a grid of roads with multiple lanes. Numerous cars and trucks are visible, some stopped at traffic lights and others in motion. The surrounding buildings are dark, with some windows glowing. The overall atmosphere is that of a busy urban center at night.

Bevinding (vervolg):

‘Serving the city’
blijkt een geschikte noemer om werk
van stadspredikanten te categoriseren

An aerial, top-down view of a city street intersection at night. The scene is illuminated by streetlights, creating a warm glow on the asphalt and sidewalks. Numerous cars are visible, some stopped at a red traffic light and others in motion. The surrounding buildings are dark, with some windows lit up. The overall atmosphere is that of a busy urban environment during the evening.

Ecclesiologische notie: Dienstbaarheid van de kerk

An aerial night view of a city intersection. The scene is illuminated by streetlights, creating a warm glow against the dark sky. The intersection is a complex of roads with multiple lanes, crosswalks, and traffic lights. Buildings of various heights and styles surround the intersection. The text 'Serving the city' is overlaid in white, sans-serif font, centered horizontally and slightly above the vertical center. A small white dot is positioned above the first letter of 'S'.

•
‘Serving the city’

pastoraal
diaconaal / ‘eudaimonic’
sacramenteel

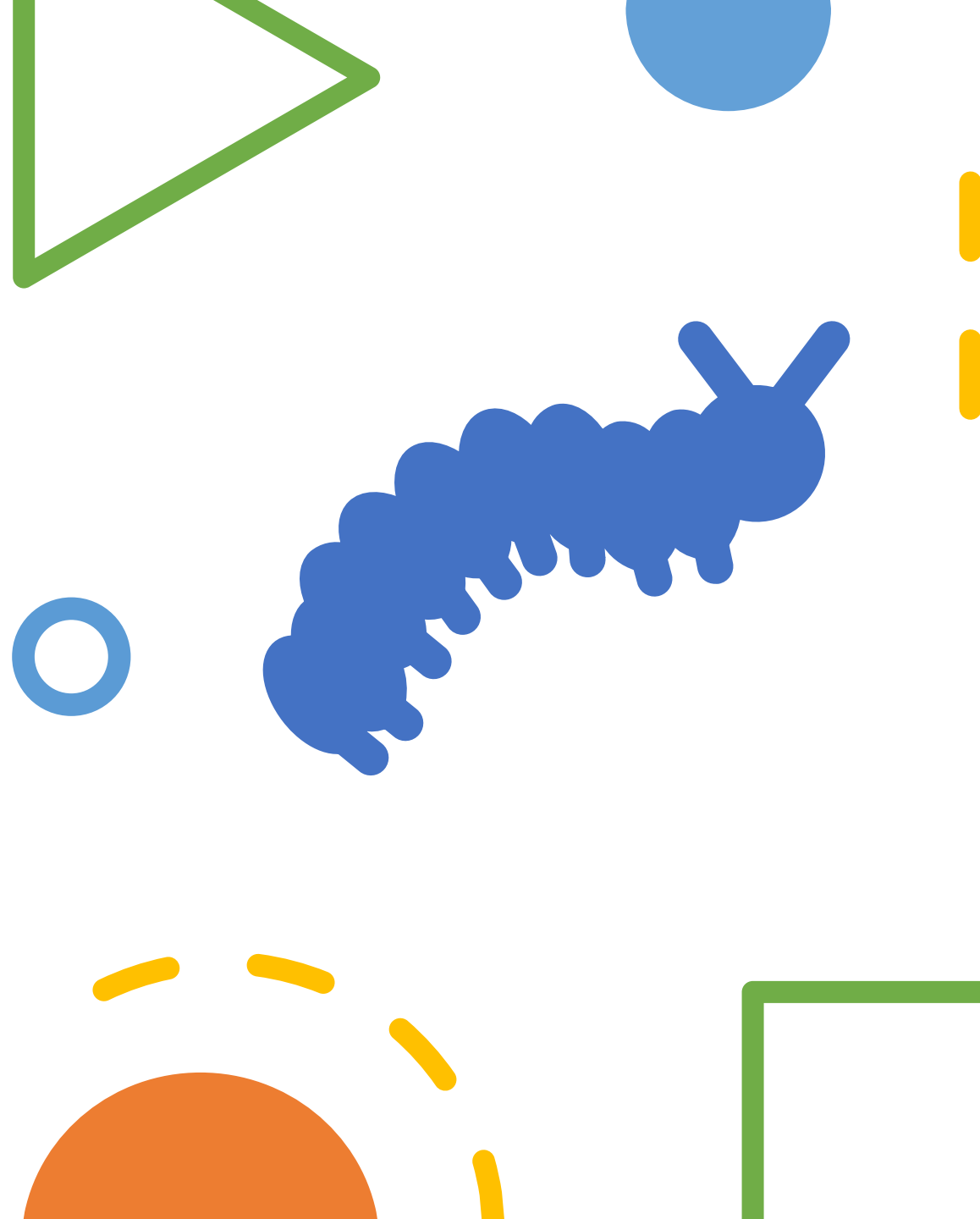
Pastoraal

- Met een veel grotere 'kudde' dan de kerkelijke gemeenschappen
- En een andersoortige kudde (niet-kerkelijk gesocialiseerden)
- Persoonlijk (incidenteel of 'pastoraal spreekuur'; beschikbaar)
- Of in de vorm van praktijken van gastvrijheid. ('Nightlight', Boeken van Vreugde en Verdriet)

Diaconaal en gericht op het goede leven

- Activiteiten gericht op 'een bloeiende stad' – een veelgekozen metafoor
- Het welzijn van de buurt of de stad, verbinding, aandacht voor armoede en eenzaamheid

Serving the city: sacramenteel

Free blessings

Huiszegens

Uitvaarten

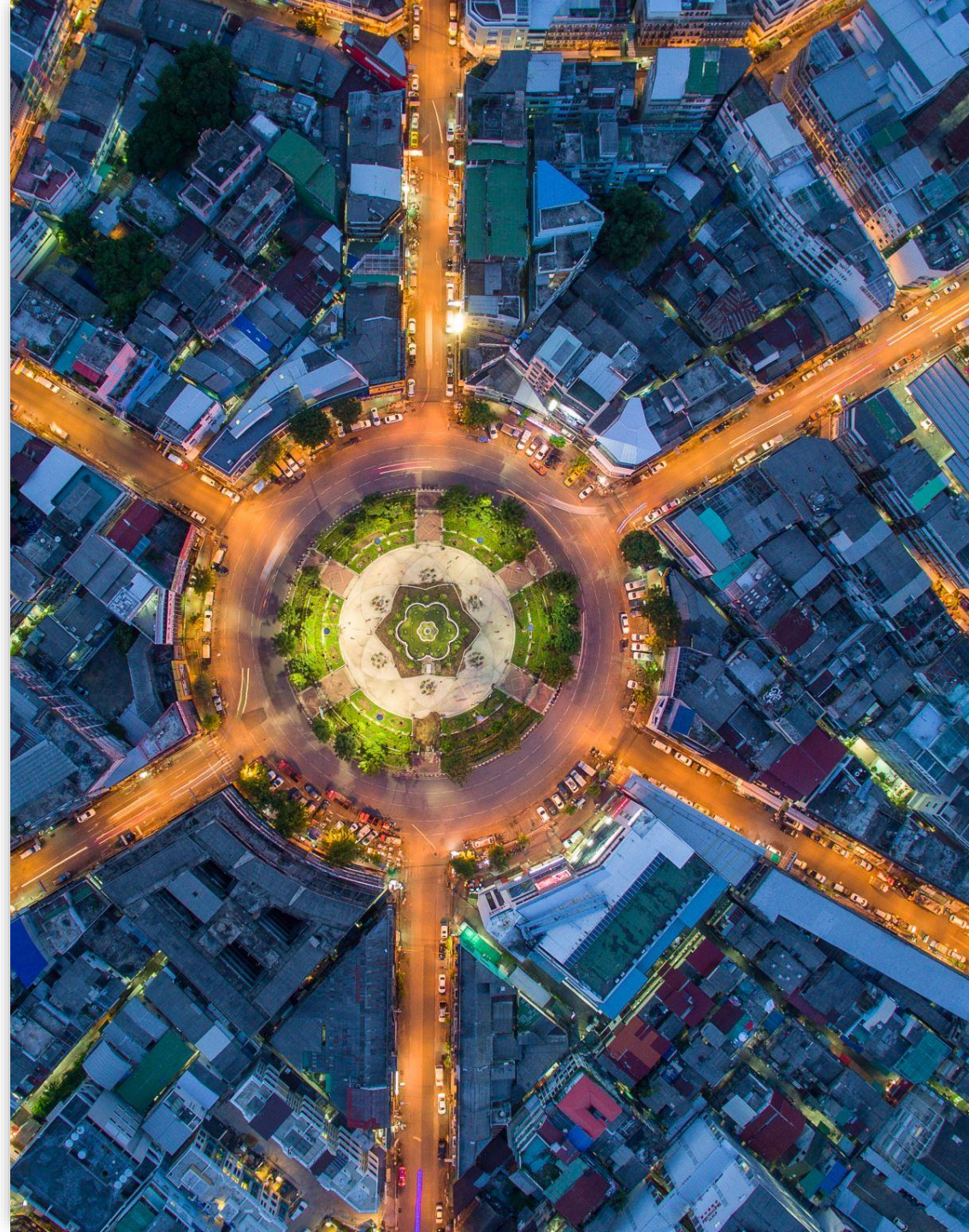
Stadspredikanten werken

- aan **'establishing connections'**
- met **'communities'** (light of duurzaam)
- met **'contextualised urban liturgies'**
- **'serving the city'**

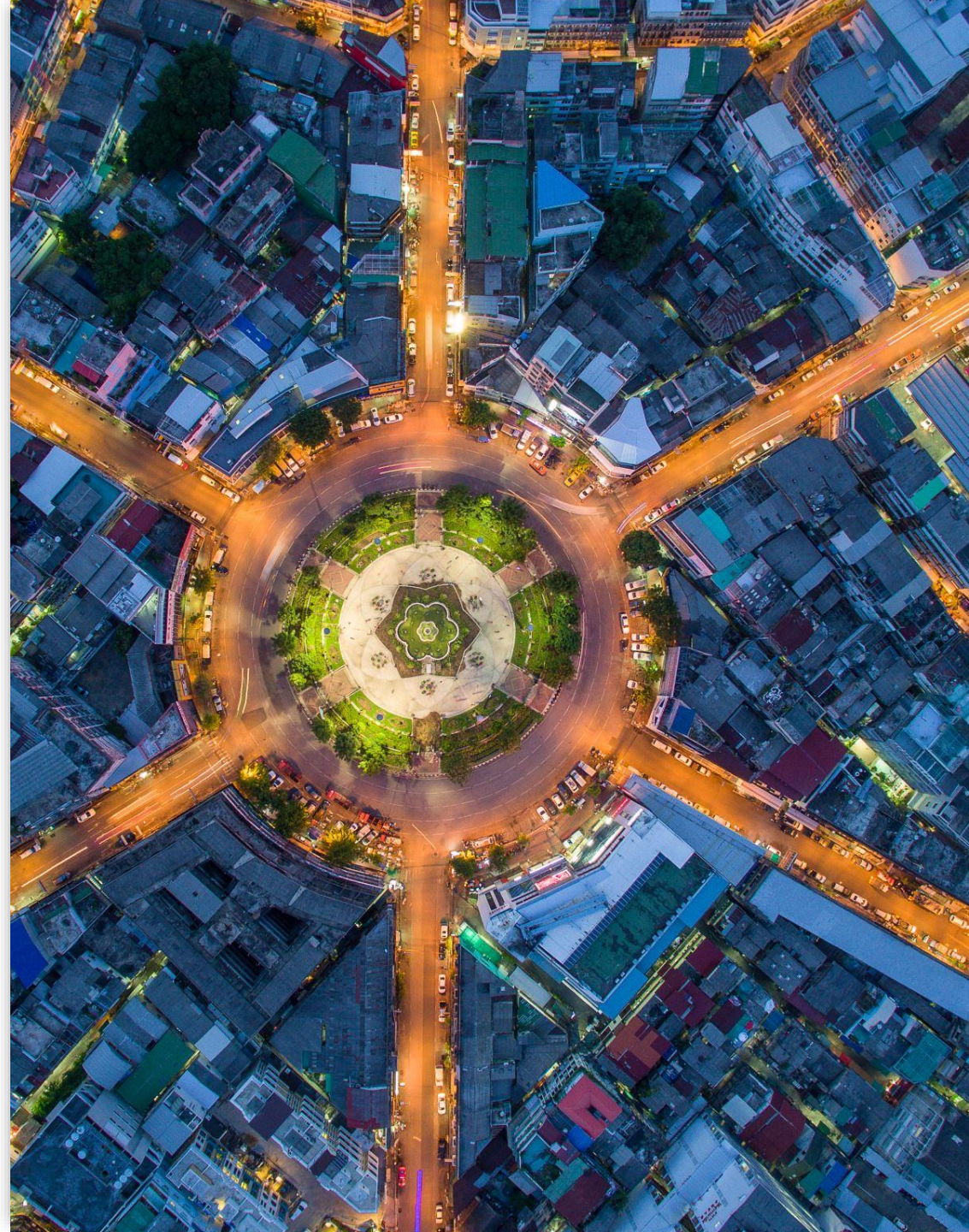
Ecclesiologische notie: Een kerk die haar grens zo wijd mogelijk trekt

- ‘De kerk is elke plaats waar mensen in contact komen met het evangelie en met God.’
(Watkins: ‘edgelessness’ van de kerk)
- Christus ontmoeten / de Geest aan het werk in de stad – ‘ontvangende’ attitude
- Kerk = missionair in de zin van uitgezonden zijn (niet: nieuwe leden aanbrengen)
- Wie ‘erbij horen’ niet strak afgelijnd – participatie door christenen en niet-christenen

Bijbels en theologisch

- Het Koninkrijk van God (rechtvaardigheid, compassie, tot je recht komen) – als motiverend visioen en gevonden werkelijkheid
- ‘Vrede voor de stad’ (Jer.) – als actieve betrokkenheid op de stedelijke context
- Missio Dei: de kerk als *instrument* van God, als *dienstbaar* aan het grotere, ‘buitenkerkelijke’ werk van de Geest – het missionaire en het dienstbare nauw verbindend.

Context (sociologisch): de post-seculiere samenleving

- Steden zijn geenszins ‘geseclariseerd’ in de oude betekenis
- Het ontbreekt niet aan ‘religieuze energie’ en aan belangstelling voor wat de kerken (en religies) in huis hebben
- Er blijken veel kansen te zijn om verbindingen tot stand te brengen

